

מסורת הש"ס

- ↑ [שנת קנ"ג; צ] שנת קד. יומא לת: ממחז כט; (השני בלכות פ"ב מ"ח); (ד) רשא לגלוי סיפא כ"ג; [י"ם]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מה שבבור כו' דורבין עם וכו' ומשום כפייע ידי עוברי עבירה. עיין מג"א סימן שמו ס"ק ד'.

הגהות הב"ח

(א) בשבטא וטמן לתפוח (וולט) מו"מ וי"צ ס"א אינו בלא וי"ו ובס"א גרסי שאינו צי"ן ועיין בתוס'; (ב) תוס' ד"ה לוקחין וכו' ק' הוא הני'; (ג) ד"ה והשאר וכו' שפטה עובד כוכבים מנבבה והיא טהורה ושל ע"י זומרי;

רבינו חננאל

ואותה עבודת כוכבים לא נשרפה א"ל משל למלך שטורחה עליו עיר ובא להשחיתה החיים השתיה ולא הפתים כו' ועוד שאלו אגריפס שר צבא כו' א"ל וזנן לר' עקיבא לבי ולבך וידע שבבורת כוכבים אין בה ממש והא חזינן דאולוי בה שבורין וחזורין שלימים. א"ל משל לאדם נאמן שהיה בעיר והיו הכל מפקדין אצלו שלא בעדים בא אחד ולא היה מפקיד אצלו אלא בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו נכפתו אמר לה אישה בשביל שוטה זה שעושה שלא כהוגן נאבד את אמונתנו כן החללים שעל בני אדם בשעה שמושלתחין עליו משיבעין אותן שיבאו עליו ביום פלוני ויצאו ביום פלוני ועל ידי סם פלוני וכיוון שהגיע זמנם לצאת הלך זה לעבודת כוכבים דין הוא שלא יצאו החללים אלא מפני שוטה זה שעושה שלא כהוגן נעבור על שבועתנו והיינו דכתיב וחללים רעים ונאמנים רעים בשליחותם ונאמנים בשבועתם א"ל רבא בר יצחק לרב יהודה עבודת כוכבים אית באחרין וכי מצטרין עלמא למטרא מיתחין בחלמא קטולו לי גברא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא איכו שכיבנא לא אמינא לכו הא מילתא הכי אמר רב מאי דכתיב אשר חלק ה' אלהין אותם לכל העמים. מלמד שהחליקין בדברים שמראין כי יש ממש בעבודת כוכבים כדי לטורדן מן העולם אם יטעו אחריהם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב אם ללצים הוא ליתנא ולענוים יתן חן בא ליטמא פותחין לו בא ליטמא מסייעין אותו שנאמר ולענוים יתן חן: בתנ"י לוקחין גת בעוטה מן העובר כוכבים

אסוף אסף. כלומר האכלה את הכל בתמיה: **אסף אדם ובהמה**

והמכשלות אם הרשעים. כל דברים שהרשעים נכשלין בהן: **והכרסי את האדם**. בתמיה. שהרי אף לאדם הן עובדין: **אגריפס שר צבא**.

עובד כוכבים היה ממונה על ראשי גייסות וצימי אגריפס המלך היה:

י**אסוף אסף כל מעל פני האדמה** נאם ה' **אסף אדם ובהמה** אסף עוף השמים ודגי הים **והמכשלות את הרשעים** [וגו'] **וכי מפני שהרשעים נכשלים בהן יאבדם מן העולם והלא לאדם הן עובדין** ²**והכרתי את האדם מעל פני האדמה** [וגו'] **שאל אגריפס שר צבא את ר"ג כתיב בתורתכם** ³**כי ה' אלהיך** **אש אכלה הוא אל קנא כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם שנשא אשה על אשתו חישובה ממנה אין מתקנאה בה פחותה ממנה מתקנאה בה** **א"ל זוגין לר"ע לבי ולבך ידע דעבודת כוכבים לית בה מוששא והא קחזינן גברי דאולי כי מתברי ואתו כי מצמדי מ"ט אמר לו אמשול לך משל למה"ד לאדם נאמן שהיה בעיר וכל בני עירו היו מפקדין אצלו שלא בעדים ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים אמרה לו אשתו בוא ונכפרנו אמר לה וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן אנו נאבד את אמונתינו אף כך יסורין בשעה שמשגרינ אותן על האדם משיבעין אותן שלא תלכו אלא ביום פלוני ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני כיון שהגיע זמנן לצאת הלך זה לבית עבודת כוכבים ואמר יסורין דין הוא שלא נצא וזכורין רעים שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מאי דכתיב ⁴**וחלים רעים ונאמנים רעים בשליחותן** ונאמנים בשבועתן **א"ל רבא בר רב יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודת כוכבים באחרין דכי מצטרין עלמא למטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא שחטו לה גברא ואתי מטרא א"ל השתא** ⁶**אי הוי שכיבנא לא אמרי לכו הא מלתא דאמר רב מאי דכתיב** ⁵**אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים מלמד שהחליקן בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר ריש לקיש מאי דכתיב** **אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן** ⁷**בא למטא פותחין לו בא לטהר מסייעין אותו: ‏בתנ"י** **לוקחין גת בעוטה מן העובר כוכבים אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח** ⁸ **ואינו עושה יין נסך עד שירד לבור ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר: דורבין עם העובר כוכבים בגת אבל****

מתקרא ומשני בנזק אלמא מתני' נמי מיירי בנזק כדפרישית ורשב"ס פ"י מה שצנור אסור אף בלא נגיעת עובד כוכבים מטעם כחו של עובד כוכבים דגזירי ציה רצנן כדאמרין לקמן בפ"ב (דף עג:.) וה"נ מכח דריכתו בגת נמשך היין ויורד לבור והשאר מותר שאינו נאסר מכחו כיון שאינו עדיין יין וגם אינו נאסר לא צמגע ולא בנזק כדפרישית: **והשאר** מותר. פ"י אף בשמיה כפ"ה אצל הר"ר שמעיה פ"י מותר בהנאה דלינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבור אצל בשמיה מיהא אסור וכן צרישא לוקחים גת צעוטה כו' אע"פ שנוטל כו' ואינו חשוב כאיסורי הנאה והקשה הר"ר אלחנן חדא דלשון לוקחין משמע דמותר אף בשמיה ועוד דבגמ' כי פריך לרב הונא לישיני ליה דמותר דמתני' היינו בהנאה וכי קאמר רב הונא בשמיה קאמר ולי פריך משום דהזכיר רב הונא יין נסך דמשמע אף בהנאה הא לקמן נמי קאמר רב תיטוק בן יומו עושה יין נסך והיינו בשמיה דוקא דללקמן (דף נז.) בגמ' לכך נראה לפרש כפי' רש"י והא דאמרין בפ"ב (לקמן דף עד:) גדי גת של אבן שופטה עובד כוכבים (ז) יגגז ושל עץ רצי אומר יגגז ומכ"א יקלוף הזפת ואיכא דאמר דוקא זפתה אצל דרך זה לא סגי לה צניגוצ ואמאי הא קמני הכא דלוקחים גת צעוטה ויש לומר דהתם איירי למשנה אחרונה דק"ל כוותיה וכי פריך התם מתניתין אצרייתא הוה מני' לשנויי כאן למשנה ראשונה כאן למשנה אחרונה אלא ניחא ליה למימר מתניתין בלא דרך זה צרייתא בדרך זה ולאוקומי תרוייהו למשנה אחרונה: **דורבין עם העובר כוכבים בגת**. פ"ה ומשום גרס טומאה ליכא דמשעה שדרך צנן עובד כוכבים מעט נטמאו משמע מתוך פירושו שדורכין צסוף דריכה קאמר וכן נראה לר"י דאין לפרש דורכין בתחלת דריכה ומטעם שנטמא הכל בגת טמאה דא"כ ישראל העושה פירותיו בטומאה אמאי לא דורכין עמו כיון שנטמא הכל בגת טמא לכך נראה כפרש"י בצסוף דריכה קאמר וכן משמע בירושלמי דקמני דורכין עם העובד כוכבים גת הדא דאת אמרת והוא שהלכו עליו דריכת שמי וערב אצל לא הלכו עליהן שמי וערב לא:

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

נה.

תורה אור

- ↑ אָסף אָסף כל מעַל פְּני הָאָדָמָה נֶאֱמָר יְיָ צִפְנִיה א ב אָסף אָדם וּבְהֶמְהָה אָסף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמְכַשְׁלוֹת אֶת הָרָשָׁעִים וְהַכֹּהֲרֵי אֶת הָאָדָם מַעַל פְּנֵי הָאָדָמָה נֶאֱמָר יְיָ צִפְנִיה א ג כִּי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֵכְלָהּ הוּא אֵל קָנָא: דברים ד כד וּתְפֹלֵא יְיָ אֶת מִכְתָּר וְאֵת מְכוֹת וְנֶאֱמְנוֹת וְהָלָיִם רָעִים וְנֶאֱמְנוֹת: דברים כח טט וּפָן תִּשָּׂא עֵינֶיךָ הַשְׁמַמָּה וְרֵאִיתָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵת הַיָּרֵחַ וְאֵת הַכּוֹכָבִים כֹּל צֶבֶא הַשָּׁמַיִם וְגִדְדָתָּ וְהַשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם: וְעֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר חָלַק יְיָ אֱלֹהֶיךָ אִתָּם לְכָל הָעַמִּים תַּחַת קֶל הַשָּׁמַיִם: דברים ד יט וְלִעְנוּיִם יִתֵּן חֵן: 6. אִם לְלִצִּים הוּא יִלְיֶין מִשְׁלֵי ג לֹד

לעזי רש"י

מיו"ש [מיו"ט]. צָבָה (חלק של הגת, שבו מניחים את הענבים). ש"ק. כמות ענבים או זיזים, שמניסים בבת אחת בבת או בבית-הבד.

מוסף רש"י

שהחליקין **בדברים**. בנדיי הבלים (דברים ה יט). **אם ללצים**. הוא בלא להטמא, הוא יליץ. לא ימנעוהו ולא יעשוהו (יומא יח:) מעמלו יליץ, לא יסייעוהו ולא ימנעוהו (שבת קד.) א: הוא יליץ, הקצ"ה יליץ אומר, כלומר פותח לו פתח להיות לן (מנחות כט:). **ולענוים יתן חן**. אם לענוים הוא בלא להסגר, יתן לו חן מי שצדו יתן (יומא יח:). א: אם לענוים, ולמה טובה הוא נמשך יתן חן, יסייעוהו מן השמים (שבת קד.). **בא** לטמא. כיון שגא אדם לטמא ולהיות רשע, פותחין לו. פתח הטומאה ליכנס בו, מספיקין בידו ואין מונעין ממנו מן השמים לעכבו אותו. ומכין לו פתח (שבת קד.).

לִּוְקַחְיִין גַּת בְּעוֹטָהּ. אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח אינו נעשה יין נסך עד שירד לבור כן (ב) הגירסא ויש ספרים שגורסין שאינו והוי סיפא פירוש דרישא אצל אותן ספרים שגורסין ואינו צו"ו וא"כ נשמע דין אחר שאפי' נגע עובד כוכבים בקילוח המושך מן הגת וירד לבור אינו נאסר וקשיא אמאי אכטריך למיתני אע"פ שנוטל בידו ונותן לתפוח הא מסיפא שמעינן יותר שאינו נעשה יין נסך כלל עד שירד לבור וי"ל דלא זו אף זו קמני א"נ תנא ז' סיפא לגלוי רישא דלא תימא דנתינה לתפוח כשהכל נאסף אל התפוח הוי כאילו ירד לבור קמ"ל סיפא דירד לבור דוקא: **יִרְד לָבוֹר מִה שֶׁבְּבוֹר אֲבוּר**. פ"ה אס נגע זו עובד כוכבים אחרי כן משמע מתוך פירושו דר"ל והשאר מותר ואפי' יגע זו עובד כוכבים וכן נראה דתימא דקמני סיפא דומיא דרישא דנתינה לתפוח מיירי צנגיעה אף מותר דסיפא מיירי צנגיעה אצל אין לפרש דר"ל והשאר מותר שאינו נאסר כשנגע העובד כוכבים בנה שצנור ע"י נזקו אצל ודאי אס נגע העובד כוכבים הוי אסור צמגע עובד כוכבים דשפיר הוי קריי יין כיון שנתן הכל אל התפוח דא"כ כי מקשה מינה בגמ' לרב הונא דאמר כיון שהתחיל לימשך עושה יין נסך לישיני ליה דרב הונא איירי צמגע עובד כוכבים דמתני' נמי הכא אסרה דלא שריא השאר אלא ע"י נזקו וכ"ת דמקצי מ"מ שפיר דסמיך אהא דשמעי' ליה לרב הונא דאית ליה בפ"ב (לקמן עג:) דנזק חצור ובמתניתין משמע דנזק אינו חצור מדקא שרי השאר שצנת דא"כ הוה ליה לתלמודא לאתויי מלתיא דרב הונא דלקמן כיון דמכח דההיא פריך לכן נראה כפי' רש"י דמיירי מתניתין דהשאר מותר אף צנגיעת עובד כוכבים והשתא ניחא דליכא לשנויי בגמ' דמתניתין לא מיירי צמגע עובד כוכבים ורב הונא איירי צמגע עובד כוכבים דע"כ מתני' נמי מיירי צמגע עובד כוכבים כדפרישית ור"י פ"י דודאי מיירי צמתני' בנזק נמי ואשמעינן ששהאר אינו נאסר מטעם נזק מדקאמר עלה בגמרא לא שנו אלא שלא החזיר גרגותי לגת פ"י ולא מותר שאינו נאסר מטעם נזק צר נזק ופריך גרגותי גופה צמאי

אבל